

Σημαντικοί παράγοντες για την για την πρόληψη και την αντιμετώπιση της βίας μεταξύ μαθητών στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Δεκέμβρης 2010

Ο Συνήγορος του Παιδιού, βασισμένος σε στοιχεία που συνέλεξε στη διάρκεια του 2010 από τη διερεύνηση «καλών πρακτικών» για την αποτελεσματική πρόληψη και αντιμετώπιση της βίας και επιθετικότητας μεταξύ μαθητών στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, καθώς και σε απόψεις μαθητών και εκπαιδευτικών, που εκφράστηκαν στο πλαίσιο συναντήσεων μαζί του, συνοψίζει παρακάτω τις κυριότερες διαπιστώσεις και προτάσεις του για το θέμα αυτό.

Κατά την άποψη του Συνηγόρου του Παιδιού, προκειμένου να εφαρμοστούν ειδικές δράσεις και παρεμβάσεις που εστιάζουν στην πρόληψη και αντιμετώπιση της βίας, χρειάζεται πρωτίστως να διασφαλισθούν συνθήκες γενικότερης λειτουργικότητας και ευνομίας στη σχολική κοινότητα και να αναπτυχθεί κλίμα συνεργασίας, συμμετοχής και αλληλοσεβασμού ανάμεσα στα μέλη της. Σημαντικοί παράγοντες οι οποίοι θα πρέπει να τύχουν μελέτης και επεξεργασίας, προκειμένου να επιτευχθεί η επιδιωκόμενη μείωση της σχολικής βίας και η ασφαλής θωράκιση των σχολικών κοινοτήτων απέναντί της, είναι οι ακόλουθοι:

- **Διαμόρφωση καλού σχολικού κλίματος** επικοινωνίας, διαλόγου και εμπιστοσύνης, ανάμεσα σε εκπαιδευτικούς και μαθητές. Μεγάλη ευθύνη για αυτό έχει ο διευθυντής / η διευθύντρια της κάθε σχολικής μονάδας, που θα πρέπει να δίνει το καλό παράδειγμα, να βρίσκεται κοντά στους εκπαιδευτικούς και τους μαθητές, να ακούει τακτικά τις απόψεις τους, να τους εμπνέει και να εγγυάται την ευρυθμία και ευνομία του σχολείου. Το κλίμα επικοινωνίας και διαλόγου θα πρέπει να υποστηρίζεται έμπρακτα και από τους εκπαιδευτικούς μέσα στις τάξεις.

- **Υπαρξη ξεκάθαρων κανόνων**, που θα συνοψίζονται σε **Σχολικό Κανονισμό**, ο οποίος θα πρέπει να προκύπτει και να εφαρμόζεται μέσα από την επικοινωνία και συνεργασία εκπαιδευτικών, μαθητών και γονέων και να προβλέπει μεταξύ άλλων τους βασικούς τρόπους διαχείρισης βίαιων συμπεριφορών στην καθημερινή σχολική ζωή, αξιοποιώντας όποτε χρειάζεται και τα συλλογικά όργανα της σχολικής κοινότητας.

- Αξιοποίηση του θεσμού των **μαθητικών συμβουλίων** (15μελών και 5μελών) για την ενίσχυση των διαδικασιών κατανόησης, διαμόρφωσης και τήρησης των σχολικών κανόνων και ανάδειξης των απόψεων των μαθητών.

- Υπαρξη σαφούς και αδιάβλητου **συστήματος παρακολούθησης** της εφαρμογής των σχολικών κανόνων και της προστασίας των μελών της σχολικής κοινότητας από οποιαδήποτε απειλή ή άσκηση βίας σε βάρος τους. Κάθε μαθητής, εκπαιδευτικός και γονέας θα πρέπει να μπορεί να εκφράζει ελεύθερα σχετικά παράπονά του και, εφόσον χρειάζεται, να λαμβάνει εγγυήσεις για την αποτροπή της επανάληψης βλαπτικών συμπεριφορών.

- Επαρκής **ενημέρωση** των μαθητών και **επικοινωνία στις τάξεις**, σχετικά με την **άσκηση, τον σεβασμό και την προστασία των δικαιωμάτων** όλων των μελών της σχολικής κοινότητας. Ειδικότερα, να γίνονται συζητήσεις και ενημερώσεις σχετικά με την άσκηση της βίας, τους τρόπους που εκδηλώνεται και πώς μπορεί να αποτραπεί με την συνδρομή όλων.

- Διεξαγωγή **προγραμμάτων και βιωματικών εργαστηρίων βελτίωσης των κοινωνικών δεξιοτήτων και των σχέσεων συνύπαρξης – συνεργασίας**, στα οποία θα μπορούν οι μαθητές να συμμετέχουν εθελοντικά, λαμβάνοντας κατάλληλη εμφύχωση και κίνητρα.

- Καθιέρωση **διαδικασιών ακρόασης**, όταν εκδηλώνεται ένα περιστατικό βίας και ανάθεση ρόλων **συμβούλων και μεσολαβητών** σε εκπαιδευτικούς με ειδικές γνώσεις και δεξιότητες, ώστε να δίνεται δυνατότητα στους μαθητές να εξηγούν τις συμπεριφορές τους, να εκφράζουν τις απόψεις τους, να επικοινωνούν ύστερα από την εκδήλωση συγκρούσεων ή βίαιων ενεργειών και να γίνεται προσπάθεια συμφιλίωσης μεταξύ των εμπλεκόμενων.

- Καθιέρωση διαδικασιών **συμφιλίωσης και εναλλακτικών κυρώσεων** για τους μαθητές που ασκούν βία, όπως η προσφορά κοινωφελούς εργασίας, με την προϋπόθεση της συναίνεσής τους. Η επιβολή ποινών θα πρέπει να αποτελεί την έσχατη λύση και να λαμβάνει χώρα ύστερα από **προσεκτική ακρόαση** των μερών και εφόσον δικαιολογείται από την σοβαρότητα των παραπτωμάτων.

- Ενίσχυση του ρόλου των **μαθητών** στη διαδικασία επίλυσης συγκρούσεων, ενδεχομένως και με τη δημιουργία **ομάδων φιλίας ή διαμεσολάβησης**, ανάλογα με τις δυνατότητες υποστήριξης αυτών από εκπαιδευτικούς του σχολείου.

- Ανάπτυξη **υποστηρικτικών μηχανισμών** για την δυνατότητα προσφυγής σε εξειδικευμένους επιστήμονες (ψυχολόγους, κοινωνικούς λειτουργούς κλπ) της κοινότητας, σε περιπτώσεις που κρίνεται αναγκαίο, για την επίλυση σοβαρών ζητημάτων που σχετίζονται και με παράγοντες εξωτερικούς του σχολείου (π.χ. προσωπικά ή οικογενειακά προβλήματα).

- Ανάπτυξη προαιρετικών **ομαδικών δραστηριοτήτων** που ενδιαφέρουν τους μαθητές και βοηθούν στην καλλιέργεια στενότερων δεσμών και σχέσεων συνεργασίας μεταξύ τους (π.χ. ομάδες έρευνας, περιοδικού, ιστοσελίδας, θεατρικής έκφρασης, ραδιοφώνου, εικαστικών, comics, φωτογραφίας, προβολών, αθλητισμού, κ.ά.)

- Τακτική **ενημέρωση και επικοινωνία με τους γονείς**, και ευαισθητοποίησή τους, έτσι ώστε να βρίσκονται κοντά στα παιδιά τους, αφουγκραζόμενοι τους προβληματισμούς τους και επικοινωνώντας διαλεκτικά μαζί τους.

- Συνεργασία ολόκληρης της σχολικής κοινότητας, τόσο σε επίπεδο **σχολικού συμβουλίου**, όσο και μέσα από τη διοργάνωση εκδηλώσεων ενημέρωσης, συζητήσεων, εκθέσεων κλπ. που θα προάγουν τις ειρηνικές σχέσεις αλλά και την εγρήγορση όλων με απώτερο στόχο την αποτροπή της εκδήλωσης φανερών και αφανών μορφών επιθετικότητας, βίας και εκφοβισμού μεταξύ μαθητών.